

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

זיקרא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק בז

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושמונה לבריאה

לעילוי נשמת

ר' דוב ראובן הלוי ב"ר דוד הלוי ע"ה גינזבורג

נפטר בפורים ה'תשס"א

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בנו

הרה"ת ר' יעקב מיכאל הלוי וזוגתו מרת אסתר שיחיו

גינזבורג

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

נ.ז.

דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות והוא הוא דור הראשון של הגאולה – כהודעת והכרזת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, יוסף שבדורנו (ע"ש יוסף הראשון שהודיע והכריז ש"אלקים פקד יפקוד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב"), שכבר נשלמו כל מעשינו ועבודתינו, וכבר כלו כל הקיצין וכבר עשו תשובה, וכבר נסתיימו כל ההכנות ובאופן ד"הכנה רבתי", והכל מוכן לסעודה דלעתיד לבוא, לזיתן ושור הברי ויין המשומר⁴.

(משיחות נשרה בטבת (יהפך לשמחה). וש"פ ויחי, י"ד טבת תשנ"ב)

- 1) פרשתנו נ, כד.
- 2) ע"פ ל' חז"ל – אבות פ"ג מט"ז. סנהדרין לח, א ובפרש"י.
- 3) ראה ב"ב עה, א. ויקר פ"ג, ג.
- 4) ברכות לד, ב. וש"נ.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind> יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

הוכחות נוספות "הרי נאמר בתורה והבל..."
ו"כל חלב לה..."?

ב. דרגות שונות בדין של "מן המובחר"

בפשטות ניתן להסביר שבענין של "מן המובחר" בקרבנות יש מספר דרגות¹⁰, כפי שמוכן מדברי הרמב"ם עצמו: יש סוג של "מובחר" מינימלי שהכרחי לקרבן, ובלעדיו אסור להקריבו, למרות שאיננו בעל מום, בדומה לדברי הרמב"ם בפרק ב'11, "ארבעה חוליים אחרים (מי שבלובן עינו יבלת שאין בו שער, אם נגממו קרניו וכו') אם נמצא אחד מהם בבהמה, אין מקריבין אותה, לפי שאינה מן המובחר¹² והכתוב אומר מבחר נדריך".

למעלה מכך יש סוג של "מובחר", שאיננו שולל רק בהמה שנמצא בה אחד מחוליים אלו וכדומה, האסורה למזבח¹³, אלא אף, ובעיקר, "שה כחוש וכעור"¹⁴, שאינו בכלל היפה והטוב. שאף אם חסר בענין זה של "מובחר", אין להקריבו מלכתחילה. כדברי הרמב"ם בתחילת פרק ז', שצויינו לעיל, "לא כל דבר שאינו פסול מביא אותו לכתחילה. כיצד? היה חייב עולה, לא יביא שה כחוש וכעור ויאמר

10) נוסף על הדין "מובחרין" שכ' הרמב"ם בריש ההלכות (רפ"א), ש"ל שהוא פרט בתמימים, כמוכן מזה שכללם ביחד "מצות עשה להיות כל הקרבנות תמימין ומובחרין שנאמר תמים יהי לרצון זו מ"ע" (ועד"ז הוא בריש פ"ז שם). או שהוא ענין בפ"ע – ראה לקו"ש ח"י"ב ע' 130 בהערות. ואכ"מ.

11) ה"ח.
12) אבל "הוקן .. החולה כשהוא רועד מפני חוליו וכשלוך כחו" הרי"ז מום (ולא רק אינו מן המובחר) – רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ז ה"ב.

13) ראה פ"ג ה"א בהל' איסורי מזבח: נמצאו כל האיסורין לחובח הרי הן י"ד ואלו הן בעל מום ושאינו מן המובחר כו', אלא שבפ"ב שם מסיים, "ואם הקריבין יראה לי שהורצו". ולהעיר מקרית ספר (להמב"ט) שם ד, מבחר נדריך דכתיב למצוה הוא ולא לפסול". ולפ"ז לכאורה לא הוי גדר אחר ממ"ש ברפ"ו שם. וראה לקמן הערה 16. ועצ"ע.

14) בגדר כחוש בקדשים – ראה ציונים לתורה (להר"י ענגל) כלל יג. צפע"נ (המלוקט) הל' איסורי מזבח רפ"ו. וש"נ. לקו"ש ח"י"ב שם.

א. "כל דבר שהוא לשם הא"ל הטוב... מן הנאה והטוב"

בסוף הלכות איסורי מזבח, לאחר שמונה הרמב"ם את סוגי השמנים הכשרים למנורה, ומסכם "אבל למנחות כולן כשירין"¹, הוא ממשיך ואומר בהלכה נפרדת²:

"ומאחר שכולן כשרין למנחות, למה נמנו? כדי לידע יפה שאין למעלה ממנו, והשווה, והפחות, שהרצוה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו. הרי נאמר בתורה³ והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו. והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא"ל הטוב שיהיה מן הנאה והטוב. אם בנה בית תפלה, יהיה נאה מבית ישיבתו. האכיל רעב, יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו. כסה ערום, יכסה מן היפה שבכסותו. הקדיש דבר, יקדיש מן היפה שבנכסיו, וכן הוא אומר⁴ כל חלב לה'⁵ וגו'".

יש להבין: את ההלכה שצריך להביא "מן המובחר" כבר ציינ הרמב"ם לפני כן, בתחילת הפרק⁶: "לא כל דבר שאינו פסול מביא אותו לכתחילה... אלא כל שיביא לקרבן, יביא מן המובחר". ואת זאת לומדים, כפי שציינ הרמב"ם בהלכות הקודמות⁷, מן הפסוק⁸ "מבחר נדריך (נדריכם)". ואם כך, מהי ההלכה החדשה שהרמב"ם מוסיף ומחדש כאן, אשר (א) נלמדת מכך ש"נמנו" כל הדרגות וסוגי השמנים, (ב) קשורה לרצון האדם – "הרצוה לזכות עצמו", (ג) הוא מביא לכך

- 1) פ"ז ה"ח"י.
- 2) ה"א.
- 3) בראשית ד, ד.
- 4) פרשתנו ג, טו.
- 5) בשו"ע יו"ד סו"ס רמח הועתק ל' הרמב"ם (מלבד התחלתו, ומאחר .. הפחות". ויביא קרבנו .. והוא הדין") אף שבשינויים (וכדמוכה מזה שבב"י לטור שם בסוף היסמין העתיק ל' הרמב"ם כצורתו) – ונתבאר בהתועדות.
- 6) רפ"ו.
- 7) פ"ב ה"ח.
- 8) ראה יב, יא.
- 9) כצ"ל לכאורה ככתוב.

* * *

בימינו אלה, שמאז כלה חמתו בביהמ"ק, ולאחרי "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות", ולאחרי כל הגזירות והשמדות ר"ל ור"ל שסבלו בני באריכות וקושי הגלות האחרון, ובפרט גזירת השואה בדור האחרון, בודאי נעשה הצירוף והזיכוך בשלימות, "די והותר" – נעשה הענין ד"סמך מלך בכל"י אך ורק באופן של טוב הנראה והנגלה לעיני בשר, ובלשון חז"ל¹⁰ שהקב"ה אומר לישראל "בני אל תתייראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם. . הגיע זמן גאולתכם!"

ובדורנו זה (ובפרט בשנה זו, "הי' תהא שנת נפלאות אראנו") צריכה להיות עיקר ההדגשה. . בהענין ד"סמך נופליס", לחזק ולעודד את רוחם של בני. . כולל ובמיוחד – החיזוק והעידוד ע"י האמונה בביאת המשיח ובטחון גמור ש"הנה זה (משיח צדקנו) בא"¹¹, וההוספה בהכנה לביאתו ע"י התשובה וקיום התומ"צ, ובלשון ההכרזה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"¹², "שובה ישראל עד ה' אלקיך, והכן עצמך ובני ביתך לקבל פני משיח צדקנו הבא בקרוב ממשי"¹³.

(משיחות ש"פ ויחי (ועשרה בטבת יהפך לשמחה) תנשא)

- (8) תניא רפ"ז.
- (9) יחזקאל כד, ב.
- (10) י"ש ישע"י רמז תצט.
- (11) כולל גם הפעולה דמלך בבל שאינו אלא כגרזן ביד החוצב בו.
- (12) שה"ש ב, ה. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).
- (13) אג"ק שלו ח"ה ס"ע שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ועוד.
- (14) "היום יום" – ט"ז טבת.

הרי אין בו מום, ועל זה נאמר¹⁵ וארור נוכל... אלא כל שיביא לקרבן, יביא מן המובחר"¹⁶. כפי שמוכן גם מדברי הרמב"ם בהלכות מעשה הקרבנות¹⁷ "מי שנדר שור או איל או כבש או עגל וכיוצא בהם, לא יביא כחוש ביותר שבאותו המין... ואינו חייב להביא היפה השמן ביותר שאין שם למעלה ממנו, אלא יביא הבינוני. ואם הביא הכחוש יצא ידי נדרו". שם מדובר אודות נדר, והרמב"ם אינו מציין שם שיש להביא את היפה והשמן משום "מבחר נדריכם".

ובסוף הלכות איסורי מזבח מחדש הרמב"ם, ש"הרוצה לזכות עצמו, יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר" – לא זו בלבד שלא יביא כחוש וכעור, או בינוני ואפילו למעלה מבינוני, אלא "היפה המשובח ביותר".

את זאת אין הרמב"ם לומד מ"מבחר נדריכם", אלא מכך ש"נמנו" סוגי השמנים, ומביא לכך הוכחות מהפוסקים, והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן¹⁸, ו"כל חלב לה", ודוקא מכך לומדים ש"הוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא"ל הטוב, שיהיה מן הנאה והטוב", בעוד אשר הדין של "מבחר נדריכם" הוא במיוחד לגבי קרבנות.

כך מובן גם מדברי הרמב"ם כאן, ומאחר שכולן כשרין למנחות למה נמנו". שהרי, לכאורה, אין מובן: הרי הרמב"ם כבר אמר בהלכה הקודמת¹⁸ "אף-על-פי שכולן כשרין למנחות, הראשון אין למעלה ממנו, ואחריו השני...". ומכך מובן מאליו "למה נמנו". הרמב"ם כבר ציין לפני כן את ההלכה של

(15) מלאכי א, יד.

(16) בקרית ספר לרמב"ם הל' שגגות פ"ב הט"ז כ' (דהרמב"ם מפרש בגמ' (מנחות סד, א) נמצא כחוש בבני מעיים כלומר שנמצא טריפה בבני מעיים) ונקיט כחוש דכחוש נמי פסולה משום הקריבהו נא לפחתך היכא דאית שמינה (וכבר ש"ש שם ד"ה אפי' נמצאת). וברמב"ם הל' איסורי מזבח פ"ב ה"י כ' הטעם דהקריבהו נא לפחתך לגבי טריפות האסורות. וראה צפע"ג המלוקט שם. בהנסמן בהערה 14.

(17) פ"ז ה"ד.

(18) ה"ט.

"מבחר נדריכם", ואם כך, יש להכיר את הדרגות השונות של השמנים, כדי לקיים את "מן המובחר"?

ומכך מובן, שלצורך קיום הדין של "מן המובחר" אין הכרח לדעת את הדרגות¹⁹, כי הדין של "מן המובחר" שולל רק, כחוש וכעור, אך איננו מחייב להביא דוקא את המשובח ביותר.

ולכן שואל הרמב"ם "למה נמנו", ומבאר שזאת לצורך הדין של "רוצה לזכות עצמו"²⁰.

ג. השאלות על מקום ההלכה ברמב"ם, ועל הדוגמאות

אך יש להבין:

כיון שההלכה של הרמב"ם אינה אמורה דוקא לגבי קרבנות, בשונה מן הדין של "מבחר נדריכם" הקשור דוקא לקרבנות, כדלעיל – אלא זוהי הלכה לגבי כל דבר הקשור לקדושי-ברוך-הוא באופן כללי, כלשון הרמב"ם, "בכל דבר שהוא לשם הא"ל הטוב", וכפי שהוא מפרט דוגמאות שונות לכך, ואם

(19) אבל ראה מנחות פו, ב ברש"י כת"ד ד"ה שוין למנחות. וראה הערה הבאה.

(20) וגם גבי שמנים למנחות – ראה פיה"מ להרמב"ם (משנה מנחות שם ע"א), ור"ל שוין למנחות ואין יתרון לזה על זה אלא למי שרוצה מצוה מן המובחר, ומפשוטת המשך לשונו משמע*, דגם באותם ה"טוין למנחות" יש "יתרון לזה על זה .. למי שרוצה מצוה מן המובחר** (ו"שוין" הכוונה בנשרותם, וגם מצד הדין ד"מבחר נדריכם"). ומה שמסיים "אבל הרוצה היפה והטוב כבר ידוע מעלתן בשבחן" – כוונתו ע"פ סדרם במשנה, שהשני שבראשון קדם לראשון שבשני (וכיו"ב בהשאר). וראה ל' רש"י ור"ג שם רע"ב. ולהעיר שבס' היד מונה אותם במספר סידורי (ולא כבמשנה) – מא' עד ט'.

ועפ"י תומתק ההוספה בס' היד כאן בהי"א לגבי ה"ט: בה"ט איירי רק מצד הדין ד"מבחר נדריכם" ובוה אין נפק"מ בהעילוי שבשמנים השווים עצמם; וע"ז מוסיף בהי"א, ד"הרוצה לזכות עצמו כל' ויביא .. מן היפה המשובח ביותר" – גם מבין השמנים השווים גופא.

(* ראה תרגום קאפח שם. ולכאורה יש טעם שה"ד וחסרה חיבת, "אלא".

(**) ראה ע"ז הר המורי לרמב"ם שם סקל"ד שפרש כן לדעת התוס' (שם ע"ב ד"ה טוין למנחות) – אלא שלפירושו ראשון שבשני מובחר יותר משני שבראשון גם לגבי מנחות (כמו במטרה). ולהעיר מרא"ם שרובא בלח"מ שם.

הוספה

בשורת הגאולה

יא.

מציינו בגדעון ש"בימינו היו ישראל בצרה והי' הקב"ה מבקש אדם שילמד עליהם זכות... כיון שנמצא זכות בגדעון שלמד עליהם זכות, מיד נגלה אליו המלאך, שנאמר וירא אליו מלאך ה' ויאמר לו לך בכחך זה, בכח זכות שלמדת על בני", "אמר הקב"ה, יש בך כח ללמד סניגוריא על ישראל, בזכותך הם נגאליים".

... הלימוד זכות בנוגע לקירוב וזירוז הגאולה – שכיון שכבר "כלו כל הקיצין", עוד בזמן הגמרא, ועאכו"כ לאחרי אריכות וקושי הגלות במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה ועדיין לא בא... ובנוגע לתשובה ("אין הדבר תלוי אלא בתשובה") – כבר עשו תשובה, שהרי אין לך אדם מישראל שלא הרהר תשובה (לא רק פעם אחת, אלא) כמה פעמים במשך ימי חייו, שעי"ז נעשה, בשעתא חדא וברגעא חדא" מרשע גמור צדיק גמור, כפס"ד הגמראי שהמקדש את האשה, "על מנת שאני צדיק (גמור)" אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה" – הרי בודאי ובודאי שמישח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד ממש, אשר, כדאי הוא לימוד זכות זה לגאול את ישראל, ובפרט שנוסף על הלימוד זכות, הי"ז גם פס"ד של כו"כ רבנים ומורייהוראה בישראל, וכיון שהתורה, "לא בשמים היא", הרי, פס"ד זה בב"ד של מטה מחייב כביכול ומזכה גם את ב"ד של מעלה, וכן יקום!

- 1) תנחומא שופטים ד.
- 2) ילי"ש שופטים רמז סב.
- 3) סנהדרין צז, ב.
- 4) זח"א קכט, סע"א.
- 5) קידושין מט, ב. רמב"ם הל' אישות פ"ח ה"ה. טושר"ע אה"ע סלי"ח סל"א.
- 6) עי"פ גירסת האור זרוע סק"ב.
- 7) נצבים ל, יב. וראה בי"מ נט, ב.

ד. "מן היפה המשובח ביותר" – הן לגבי הגברא והן לגבי החפצא

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

במבט ראשון יוצא, שההבדל בין ההלכה שמביא הרמב"ם בסוף הלכות איסורי מזבח לבין ההלכה של "מבחר נדרים" שמציין הרמב"ם לפני כן, הוא, שההלכה של "מבחר נדרים" היא לגבי ה"חפצא" (נדרים), היא קשורה בעיקר לעצם קדושת הקרבן, ולכן אסור שתהיה בו פחיתות, ואפילו לא במראה כחוש וכעור, וזהו כ"ביוון קדשים"²⁹.

לעומת זאת, ההלכה שבסוף הלכות איסורי מזבח, "יביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר", אינה לגבי ה"חפצא" של הקרבן, אלא לגבי הגברא, כפי שמדייק הרמב"ם בלשונו "הרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע...". ולכן, אין זה דין רק לגבי קרבנות, אלא באופן כללי, לגבי "כל דבר (אשר ה"גברא" מקשר זאת) שהוא לשם הא"ל הטוב", גם במצוות אחרות. זהו הידור במעשה הגברא³⁰, "הרוצה לזכות עצמו"³¹, שכל מה שהוא עושה

שפשטות פירושו – שגוף הלולב עצמו יהי' נאה. אלא שגם על איגוד הלולב אי' בגמ' (סוכה יא, ב) דהמצוה היא משום שנאמר זה א"ל ואנדרו (מובא במ"ט והגמ"ט שם). וראה אנציקלופדי' תלמודית ערך הדור מצוה (ע' רעו).
28) ולכאורה י"ל (כמ"ש באחרונים. אבל ראה שאנת אר"י ס"ג) דהרמב"ם ס"ל דאין הלכה כהיא תנא בגמ' דפי' "זה א"ל ואנדרו" – התנאה לפניו במצות" כ"א כאבא שאול בגמ' שם ד, ואנדרו הו' דומה לו מה הוא תנון ורחום אף אתה כו", שזה הביא הרמב"ם (הל' דעות פ"א ה"ז) – אף שלא מהכתוב ד, "ואנדרו" – או כדעת ר"י בן דורמסקית במכילתא בשלח שם דפי', אעשה לפניו מקדש נאה ואין נה אלא בית המקדש כו", שג"ז הביא הרמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"א (אף שגם שם לא הביא הכתוב דואנדרו). ועצ"ע. ואכ"מ.

29) ראה ריש הל' איסורי מזבח סה"ב.
30) להעיר (יתירה מוז) מריטבי"א שבועות (טו, א ד"ה אלא גדולות) שהדין מבחר נדרים (ושאר הדרשות בנוגע לקרבן שיהא מן המובחר) "משום דאיכא מצוה לעשות מן המובחר שיהא הקרבן חשוב בעיניו וכדאמר' בעלמא התנאה לפניו במצות שלא יהא מצות בויוות עליו כו" (ועי' לשון הרמב"ם שם). וכן משמע בשאנ"א ס"ג.
31) ולכן דוקא בזה צ"ל, נאה מביט ישיבות". ועד"ז בהשאר שצ"ל מהיפה ביותר שיש לו. שזה נוגע רק "לזכות עצמו יכוף יצרו הרע", ולא בנוגע לגוף הקרבן כו'. ולהעיר מל' הרמב"ם בהל' ביהב"ח שם "ומפאריס אותו

כך, מדוע אומר זאת הרמב"ם רק עתה, בהלכות איסורי מזבח, ואינו אומר זאת לפני כן, בהלכות מתנות עניים²¹, בהתאם לדוגמא המובאת כאן "האכיל רעב... כסה ערום..."²² – כפי שבשולחן ערוך מובא דין זה של הרמב"ם בהלכות צדקה²³, או אפילו לפני כן – בהלכות תפלה, בהתאם לדוגמא הראשונה שמביא הרמב"ם "בנה בית תפלה...?"

יותר מכך: בהלכות תפלה²⁴ מפרט הרמב"ם כמה הלכות אודות אופן בנין בית הכנסת, שצריך להיות "גבוהה מכל חצרות העיר...". ואם כך, מתאים היה לציין שם "הרוצה לזכות עצמו" יבנה בית תפלה באופן ש"יהיה נאה מבית ישיבתו", ובהמשך לכך יכול היה הרמב"ם לפרט את ההלכות השונות הנכללות בדין הכללי של "כל חלב לה".

כן יש להבין את הדוגמאות שמביא הרמב"ם בענין "כל דבר שהוא לשם הא"ל הטוב, שיהיה מן הנאה והטוב" שהן "בנה בית תפלה... האכיל רעב... כסה ערום... הקדיש דבר...". שהרי, לכאורה:

בגמרא מובא²⁵ הדין של "התנאה לפניו במצוות", שנלמד מן הפסוק²⁶, "זה א"ל ואנדרו", ומובאות לכך דוגמאות: "עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה, ציצית נאה, ספר תורה נאה... בדיו נאה, בקולמוס נאה, בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאין". ומדוע מצייין כאן הרמב"ם²⁷ דוגמאות אחרות?²⁸

(21) בפ"ז או בפ"י.

(22) כפפ"ז ה"ז דהל' מתני"ע.

(23) יו"ד ס"ט רמת.

(24) פ"א ה"ב.

(25) שבת קלג, ב. וש"נ.

(26) בשלח טו, ב.

(27) ענינים הנ"ל לא הובאו בס' הרמב"ם (ובכלל לא הביא הדרשה ד, "זה א"ל ואנדרו" – התנאה לפניו במצות"). אבל בעין משפט נסמן לב' מקומות ברמב"ם – הל' ס"ת פ"ז ה"ד ופ"ז מהל' לולב ה"ז – ועי':

בהל' ס"ת שם כתב, "כותב כתיבה מתוקנת נאה ביותר", ולכאורה אין זה מיוסד בדרשת הגמ' שם, כדמוכח מזה שלא הביא השאר (גם) בנוגע לס"ת (אבל בכס"מ שם מציין להגמ' ומעתיק גם השאר).

ובהל' לולב שם כ' הרמב"ם, מצוה מן המובחר לאגוד לולב והדס ולעשותן שלשתן אגודה אחת". ולכאורה גם זה אינו הענין ד, לולב נאה" שבגמ' שם

ומזין (העולם ניוזן⁵⁸) מחבב (את ישראל אל אביהם⁵⁸) מכפר (עוונות)⁵⁹,
 וכאשר מתבטל הגורם לחורבן ולגלות – העוונות (חטאינו) – מתבטלת מיד ומאליה התוצאה של גורם זה, הענין של „גלינו מארצנו“, ו„מיד הן נגאלין“⁶⁰ על ידי משיח צדקנו,

אשר יבנה מקדש במקומו⁶¹, ובמיוחד המזבח⁶² אשר „מקומו מכוון ביותר“⁶³, ויקבץ נדחי ישראל⁶¹, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ תבא תשמ"ה)

61 רמב"ם הל' מלכים רפ"א וסופו.

62 ועיין זבחים סב, א. ואכ"מ.

63 רמב"ם הל' ביהב"ח רפ"ב. וראה לקו"ש ח"ח ע' 362 בהערה. חכ"ד ע' 652 בהערה. לקו"ש ח"ל ע' 70 ס"ג.

59 כפרה הבאה לאחר (מתוך) חבוב – ונרצה. 60 רמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ה.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

ויהי שעי קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ומביא לשם הא"ל יהיה „מן הנאה והטוב“. ויש לומר, שמסקנה זאת מונע הרמב"ם בכך שהוא לומד הלכה זו מענין המנחות – „מאחר שכולן כשרין למנחות למה נמנו“ – ומביא את ההוכחה „הרי נאמר בתורה והבל הביא...“. בכך הוא מדגיש שההלכה של „יביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר“ קשורה לענין הקרבנות, מנחות, שאינו קשור רק למעשה הגברא, אלא גם ל„חפצא“ של הקרבן.

וזה מודגש בהוכחה „הרי נאמר בתורה והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו“: הרמב"ם אינו מסתפק בציטוט המלים „והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן“, אלא הוא מצטט גם את המשך הפסוק, ולא רק את המלים „וישע ה' וגו'“, אלא גם „אל הבל ואל מנחתו“. כי בכך הוא מדגיש, שהבאת הקרבן „מן היפה המשובח ביותר“ אינה קשורה רק למעשה הגברא, אלא אף ל„חפצא“ של הקרבן. הענין של „וישע ה' לא היה רק „אל הבל“, עקב „יכוף יצרו“, אלא אף „ואל“³² מנחתו“, כענין בפני עצמו.

ה. קרבנות – הקדשת ונתינת „חפצא“ לקדוש-ברוך-הוא

ההסבר לכך הוא:

יש הבדל כללי לגבי ה„חפצא“ בין קיום המצוות לבין הקרבנות:
 קיום המצוות הוא בעיקר מעשה של הגברא, האדם מקיים את ציווי ה', המוטל עליו. וקיום זה מתבצע באמצעות ה„חפצא“. יש דרגות שונות בפעולה הנעשית ב„חפצא“³³: תשמישי מצוה, תשמישי קדושה. אך כל זאת איננה המטרה של מעשה האדם. מטרתו היא קיום המצוה שלו, אלא שעל ידי פעולתו נגרם שינוי ב„חפצא“ – תשמישי מצוה, תשמישי קדושה וכו'.

ומייפץ כפי כחן אם יכולין לטוח אותו בזהב ולהגדיל במעשיו ה"ז מצוה“.

32 שלכן נאמר עוה"פ ואל (ע"ד על על הפסיק הענין – מר"ק כו, א).

33 ראה מגילה כו, ב. טשו"ע א"ח סי' קנד. יו"ד סרפ"ב. וראה שו"ע אדה"ז סמ"ב סי'.

לעומת זאת³⁴, בענין הקרבנות, קשורה מהות המצוה לקדושת הקרבן עצמו, כלומר, להקדשתו ונתינתו לה'. גם בכך יש קיום המצוה של האדם, שהוא מקיים את נדרו להביא קרבן וכדומה, או שהוא מקיים חובה המוטלת עליו להביא קרבן מסויים זה, אך העיקר איננו קיום המצוה של האדם, אלא בעיקר עשיית הפעולה ב„חפצא“ – הקרבת הקרבן לה', נתינת הבהמה וכדומה לה'. תחילה מקדיש האדם את הבהמה, לאחר מכן הוא מביאה לבית המקדש וכו', עד אשר היא מוקרבת, בשליחותו של בעל הקרבן³⁵, על גבי המזבח.

ובמלים פשוטות יותר: בכל המצוות, אף לאחר שהחפץ שבו מקיימים את המצוה הופך להיות תשמישי מצוה וכדומה, הוא נשאר עדיין בבעלותו של האדם. הדבר³⁶ שנותן היהודי לה', ושהקדוש-ברוך-הוא „לוקח“ זאת ממנו, הוא דוקא בהקרבת קרבן.

ו. הקרבה „מן היפה...“ – פרט בקדושת הקרבן עצמו

וזהו ההבדל בין ההלכה של הידור מצוה, שלומדת הגמרא מן הפסוק „זה א"ל ואנוהו“, לבין ההלכה שברמב"ם „יביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר“:

ההלכה לגבי הידור מצוה, כמצוה עצמה, אינה כל כך לצורך ה„חפצא“, אלא לצורך קיום המצוה על ידי ה„גברא“, כלשון הגמרא „התנאה לפניו במצוות“, שהמצוה שמקיים האדם היא „ואנוהו“, ולכן „עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה וכו'“. על ידי כך שהמצוה מתבצעת בחפץ נאה יותר, הרי קיום המצוה על ידי הגברא הוא באופן של „התנאה לפניו“ – לפני הקדוש-ברוך-הוא.

34 וי"ל שמתין זה הוא בכתיבת ס"ת, שענינה הוא שמקדשו בכתיבתו, ופרט האוכרות שבו, כמובן בפשטות. ועפ"ז יומתקו דברי הרמב"ם בהל' ס"ת שם.

35 וראה קידושין כג, ב ובתוס' שם. וש"נ.

36 ולהעיר מהשקו"ט (מפענח צפונות פ"א ס"ה. וש"נ)

אם יש בס"ת קנין עצם כמו שאר חפץ השייך לבעליו או יש בו רק קנין התואר, דהקריאה הוה דבר של הקדש ושייך לגבוה, וכל היכא דאיתא ב"ל גזא דרחמנא איתא (וע"ש, שמחלק בין ס"ת של יחיד ושל רבים).

ה. הדוגמאות – הקדשת הדבר לקדוש-ברוך-הוא

בכך מובן מדוע מציין הרמב"ם את הדוגמאות של "בנה בית תפלה..." שלגביהן קיים אותו דין של "יהיה מן הנאה והטוב", ולא את הדוגמאות שבגמרא:

אין מדובר כאן על הידור מצוה, הידור בחפץ שמקיימים בו מצוה, אלא "כל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב", כל דבר הדומה להקרבת קרבן על גבי המזבח, בכך שנותנים אותו, "לשם הא-ל הטוב":

"בנה בית תפלה" – לקדוש-ברוך-הוא⁴¹, וכן "הקדיש דבר" – הרי אלו ענינים הניתנים על ידי האדם, "לשם הא-ל".

וכן גם לגבי שתי הדוגמאות של "האכיל רעב... כסה ערום...": הגאון הרוגוטישובי⁴² מבאר שבמצות הצדקה יש שני ענינים – צדקה ש"הוה גדר מצוה", ו"צדקה בגדר כפרה". זוהי כוונת דברי הרמב"ם בהדגישו את הפרטים "האכיל רעב .. כסה ערום", כי פרטים אלו במצות הצדקה, קשורים ל"צדקה בגדר כפרה"⁴³, כנאמר בפסוק⁴⁴ "פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית, כי תראה ערום וכסיתו", שבו מפרט הנביא את הפעולות שצריך היהודי לבצע ביום התענית⁴⁵ לתשובתו ולכפרתו, בדומה לתכלית הקרבנות.

ט. יכוף יצרו הרע" – תכלית עיקרית בקרבן

יש להסביר את הקשר שבין שני הענינים בדין של "ביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר"

(41) משא"כ הא דבנין ביהמ"ק, מפארין אותו ומייפין כו" (הל' ביהמ"ב שם) הוא לא רק כדי "לכות עצמו כו" כ"א, ה"ז מצוה" (הל' ביהמ"ב שם). ואכ"מ.

(42) הובא בצפ"ע המלוקט ע"ס עבודה הל' איסורי מזבח כאן (אלא ששם מפרש דברי הרמב"ם כאן באופן הפכי).

(43) משא"כ מצד גדר מצות צדקה – ערום .. אם היו מכירין אותו מכסין אותו לפי נסוד" (רמב"ם הל' מתנ"ע פ"ו ה"ו), ולא הובא שם הדין (ההידור) שיכסה, מן היפה שבכסותו (דהנותן)."

(44) ישע"י נח, ז.
(45) כפסוקים שם לפני"ו.

– (א) כדין לגבי "איסורי מזבח", הקשור דוקא ל"הפצא" של הקרבן ולהקרבתו על גבי המזבח, (ב) לגבי מעשה הגברא – "הרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו...":

עצם שלמות קדושת הקרבן לה, על ידי הקרבנות על גבי המזבח, היא הגורם לריצוי⁴⁶ ולכפרת האדם על ידי הקרבן.

ולכן, ככל שהאדם פועל יותר בכיוון של "יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר" בנתינתו לה, כך מוסיף הדבר לשלמות הכפרה והריצוי של האדם⁴⁷, אשר גורמת ההקרבה על המזבח – "לזכות עצמו". כשם שאנו מוצאים סוגים שונים בריצוי של הקרבן, הקשורים לכוונת האדם – כיפר ולא כיפר⁴⁸, וכן הבדל בין ריצוי החטאת לבין ריצוי העולה⁴⁹, ועוד⁵⁰.

דבר זה יובן יותר לפי דברי המפרשים, ובמיוחד לפי דברי הרמב"ם על התורה, בענין טעמי מצות קרבן:

הרמב"ם⁵¹ מבאר את הטעם לכך שהקרבות מכפרים, "שיחשוב האדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו, לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה .. דמו (דהקרבן) תחת דמו, נפש תחת נפש"⁵².

ואם כך, מובן, שהענין של "יכוף יצרו הרע" אינו פרט צדדי בהקרבת הקרבן על גבי המזבח, או פרט נוסף בענין הקרבן, אלא זוהי כל מהותו של הקרבן, "יכוף יצרו הרע", וזהו הבסיס לכל ענין הריצוי והכפרה על ידי הקרבן.

י. מנחה – "כאילו הקריב נפשו"

לפי זה יש לבאר את הטעם לכך שהדין של

(46) להעיר מפרש"י פרשתנו ב, ב ד"ה אוכרתה.
(47) להעיר מפרש"י (ד"ה וצריכי) – יומא לד, רע"ב; ע, סע"ב.
(48) ראה זבחין ו, א ואילך.
(49) שם ז, סע"א ואילך.
(50) ראה לקו"ש ח"ב ע' 13 ואילך.
(51) פרשתנו א, ט. וראה גם שלי"ה מס' תענית (ריא, ב) מרקנט.
(52) וראה לקו"ש ח"ב ע' 6 ואילך. ובכ"מ.

"יכוף יצרו .. ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר" נלמד דוקא מן השמנים למנחות:

מהות הקרבן היא⁵³ התמסרותו של היהודי לקב"ה, על ידי "כופה יצרו הרע" וכו'. אך מתי נעשה הדבר באמת ובשלמות? כאשר התמסרותו לקב"ה היא מוחלטת, ללא כל חישובים, ודוקא אז הכפרה היא שלמה.

וזוהי הסיבה, שהדבר נלמד דוקא מן השמנים למנחות, כדברי חז"ל⁵⁴ שדוקא לגבי קרבן מנחה נאמר "ונפש כי תקריב" – "אמר הקדוש-ברוך-הוא מי דרכו להביא מנחה, עני, מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפני" – דוקא בקרבן מנחה. האדם איננו מביא שור שמן וגדול, אלא קרבן דל שבדלים, ובכך מודגש יותר הענין של "הקריב נפשו לפני". כי אצלו אינה קיימת התחושה שהוא מקריב קרבן בהידור ובשלמות, שהוא "יהודי טוב" המקריב קרבן, ובאופן מהודר.

אצל יהודי זה ניכר שברון הלב האמיתי, ומורגשת כפיית היצר עד כדי זביחת היצר, ולכן "כאילו הקריב נפשו".

יא. כפרת העוונות מביאה לגאולה

ועל ידי אופן זה של הקרבה, כאשר היהודי כופה "יצרו הרע .. ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר", נעשית השלמות של "הלכות (איסורי) מזבח", שלאחר התחלת הפעולות של המזבח, כפרת נפשו⁵⁵, כפרת ה"אסור" – אסור וקשור⁵⁶ – נמשכת ונעשית פעולתו של המזבח בשלמות, ונרצה לו לכפר עליו – לכפר לפני ה' לעשות נחת רוח לקונו⁵⁷, כדברי חז"ל⁵⁷ "מזבח מזיח (גזירות רעות מעל ישראל⁵⁸)

(53) וכידוע הפי' ב,אדם כי קריב – חסם קרבן להוי"ה (קונטרס לימוד החסידות פ"ב. ד"ה ושאתם תשא (בסנה"מ קונטרסים ח"ב) פ"ג. באתי לגני השי"ת פ"ב. ועוד. וראה לקו"ש פרשתנו ד"ה אדם כי קריב וביאורו).
(54) מנחות קד, ב. הובא בפרש"י פרשתנו ב, א.
(55) אנה"ת רפ"ב.
(56) תניא פ"ו.
(57) כתובות י"ד, סע"ב.
(58) פרש"י שם.

לעומת זאת, בענין הקרבנות, הרי הבאת קרבנות "מן היפה המשובח ביותר" אינה רק לצורך "התנאה לפניו" של האדם, אלא להיפך, זהו פרט במהות של הקרבן לה, שהקדושה וההקרבה לה' (הנתינה להשם), היא מושלמת ומהודרת יותר³⁷.

ז. שלמות הקרבן – דוקא ב"מזבח"

זוהי הסיבה לכך שהרמב"ם מציין הלכה זו דוקא בהלכות איסורי מזבח, כי הענין קשור לעצם המזבח. יותר מכך: הוא קשור להלכות "איסורי מזבח", אף יותר מאשר להלכות "מעשה הקרבנות":

עיקרו של הקרבן הוא היותו קרבן לה'. אמנם, פעולת האדם בכך מתחילה בהקדשתו את הקרבן, אך העיקר והשלמות של הקרבן היא בהקרבתו על גבי המזבח, שאז, כאשר הוא נעשה לחמו של מזבח³⁸, ויש אכילת מזבח³⁹, נעשה הקרבן חלק מ"שולחן גבוה".

ולכן הענין של "ירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר" המבטא את שלמות הנתינה לה' בקרבן, אינו קשור כל כך לעצם הגדרת ה"מוקדשים", או ל"מעשה הקרבנות" – שבכך נכללים כל פרטי עשיית הקרבן, ולא רק הפרט של הקרבנות על גבי המזבח – אלא דוקא להלכות "איסורי מזבח", המבטאות את סיום ושלמות קדושת הקרבן, שנעשית דוקא בהבאתו על גבי המזבח⁴⁰.

(37) עפ"י יש להוסיף ביאור בהחילוק בין דין הידור מצוה גבי מילה, דבציצין שאין מעכבין את המילה אין חזר עליה; לאחר שסילק ידו (שבת קלג, ב וברש"י שם), משא"כ כאשר שחט כחושה בשבת חייב לחזור ולשחוט את השמינה (מנחות סד, א) – ראה אנציקלופדי' תלמודית שם (ע' רעה), וט"ו.

(38) ראה זבחים יג, ו. ויש"י ע"ב. רמב"ם הל' פסולי המקודשין פ"ג ה"ב. וברש"י שם ע"א במשנה, המזבח מקדש – אפילו דבר פסול שעלה למזבח קדשו המזבח ליעשות לחמו כו".

(39) זבחים יג, ב. ויש"י. תרי"צ ז, יח.
(40) להעיר מהק"י במשנה מנחות פו, סע"א: כל המנחות היו בדין שישענו שמן וזית וך מה מנורה שאינה לאכילה כו' מנחות שהן לאכילה אינו דין שישענו שמן וזית וך. וברש"י כת"י שם: שהן לאכילה אכילת מזבח.